

Paradox van de moderne tijd

- Opkomst van de massamens
- Verheffing van het volk was inzet van alle revolutie en van de verlichting.
- De massa neemt, *als menigte*, bezit van openbare ruimte.
- Missie geslaagd óf teken van ongezonde nivellering?

Maieutiek 2016-3

Wat is de massamens?

- De massa is als het koor dat de voorgrond van het toneel bezet. (blz69)
- Massa is de gemiddelde mens (niet de arbeider)
- Het gemiddelde ruikt op en verstoort de dynamiek tussen kwantitatieve minderheden (met bepaalde kwaliteiten) en de kwantitatieve veelheid, de menigte (zonder specifieke kwaliteiten)

Maieutiek 2016-3

Massa eist gelijkheid

- Het behoren tot de massa is echter van kwantiteit gegaan naar kwaliteit.
- De massa krijgt toegang tot beter leven en dat is goed, maar de massa wil ook meedoen aan alles alsof ze niet alleen gelijke rechten heeft, maar ook gelijke mogelijkheden.
- De minderheden die vanuit talent of vakkennis ergens over oordelen worden onder druk gezet door de macht van het getal van de massa die afdwingt dat zij mag oordelen als gelijke.

Maieutiek 2016-3

Opkomst van de massamens

- Voorheen, stelt Ortega was de wet een uitgangspunt waarbinnen vrijheid heerste.
- Nu wordt de wet zelf deel van de vrijheid die iemand op kan eisen.
- Daardoor staat het verschillend mogen zijn tussen mensen onder druk. 'Iedereen' gaat over de pluraliteit en 'massamens' gaat over gemiddelden.

Maieutiek 2016-3

Radicaal aristocratisch

- Ortega zegt dat hij een radicaal aristocratische interpretatie van de geschiedenis heeft en zelfs dat een samenleving altijd aristocratisch is. Of anders ten onder gaat. (blz73/74)
- Strijd voor gelijkheid vanuit revoluties was een strijd die ging over gelijke rechten.
- Ging gepaard met een ongelooflijke welvaartsstijging.

Maieutiek 2016-3

Radicale gelijkheid

- Dubbele houding van opkomende massa tegenover de elite; ze verafschuwen ze en luistert niet naar ze én willen hun plek innemen. Vooral juridisch en sociaal heeft dit grote gevolgen.
- De minderheid die alleen gelijke rechten als waar zag en alles wat hing aan talent of scholing als privileges afwees, heeft daar een belangrijke rol in gespeeld (75/76)

Maieutiek 2016-3

Kenmerken van onze tijd (1929)

- Wij zijn beter dan allen voor ons, dit is waar we generaties naar gestreefd hebben en nu is het er. De finish, de top is gehaald.
- Direct daarna treedt een gevoel op gevangen te zitten, een eeuwigheid voor de boeg te hebben en niets om naar te streven.
- De 19de eeuw is zo'n tijd dat we kort daarvoor nog blakend en opgelucht konden verwelkomen en dan als het er is Tja dan wat? (vergelijk Ph. Blom, De duizelingwekkend jaren.) Droefheid, weemoed, melancholie. De jeugd gaat daaraan ontsnappen.

Maieutiek 2016-3

Kenmerken van onze tijd (1929)

- Versnelling van nu is vitaliteit, maar wie nog in het oude tijdsritme leeft verlangt terug naar rustiger tijden.
- Maar er is kritiek die het decadentie noemt.
- Wij vinden deze tijd beter dan alle voorgaande tijden.
- Dan moet je niet terugverlangen, maar doorgroeien.
- Conclusie; Deze tijd is beter dan het verleden, maar slechter dan zichzelf. (blz. 86)

Maieutiek 2016-3

Het wereld is groter geworden en daarmee het leven. (blz. 87)

- Meer tijd (archeologie), meer ruimte (mobiliteit en informatie), meer snelheid (we kunnen in dezelfde tijd op meer plaatsen zijn dan vroeger).
- Maar de grootste verruiming ontstaat omdat er meer dingen zijn en daardoor meer keuzevrijheid.
- Leven = in een sfeer van mogelijkheden zijn!

Maieutiek 2016-3

Niet decadent, wel richtingloos

- Wij zijn dus niet decadent, maar waar we meester zijn over alles en iedereen zijn we geen meester over onszelf. (91)
- Conservatieven; We staan open voor alles en zullen dus een teloorgang niet uitsluiten. Maar we deinzen terug voor het onder ogen komen van de onzekerheid en grijpen terug op sussende rituelen en zogenaamde zekerheden.
- De progressieve liberalen en de communisten denken dat we er al zijn of er vanzelf zullen komen en daar ligt het grote gevaar; dat we de toekomst opgeven als verantwoordelijkheid.
- De massamens komt op en de minderheden geven geen tegengas; dus niemand geeft richting aan de geschiedenis.

Maieutiek 2016-3

Ortega's diagnose van de tijd

- Wij leven in een wereld die vastligt dát is de situatie,
- Wie wij daarin zijn ligt niet vast.
- Vitaal fatalisme, noemt Ortega dat. De *condition humaine* is dat we fataal gedwongen zijn om te kiezen wie we willen zijn. Zelfs je in wanhoop bij iets neerleggen is een keuze.

Maieutiek 2016-3